

Załącznik
do Uchwały Nr XXXVIII/452/14
Sejmiku Województwa
Podlaskiego
z dnia 31 marca 2014 r.

**PROGRAM
PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII
W WOJEWÓDZTWIE PODLASKIM
NA LATA 2014 – 2018**

Białystok 2014

SPIS TREŚCI

I. Wprowadzenie	2
II. Obszary, cele i działania	5
Cel strategiczny I. Profilaktyka	6
Cel strategiczny II. Leczenie, rehabilitacja, ograniczanie szkód zdrowotnych i reintegracja społeczna	7
Cel strategiczny III. Badania i monitoring problemu narkotyków i narkomanii	9
III. Monitoring i wdrażanie Programu	10
1. Monitoring Programu	11
2. Wdrażanie i upowszechnianie Programu	11
3. Ewaluacja i efekty realizacji Programu	11
4. Finansowanie Programu	12

I. WPROWADZENIE

Przeciwdziałanie narkomanii realizuje się, w myśl ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, przez odpowiednie kształtowanie polityki społecznej, gospodarczej, oświatowo-wychowawczej i zdrowotnej. Zadania określone ustawą realizowane są przez organy administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego, inne podmioty zaangażowane w przeciwdziałanie narkomanii oraz rodziny osób uzależnionych.

Zgodnie z ww. ustawą, organ wykonawczy samorządu województwa opracowuje projekt Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii, uwzględniając kierunki i rodzaje działań określone w Krajowym Programie oraz wskazane w ustawie. Wojewódzki Program stanowi część strategii wojewódzkiej w zakresie polityki społecznej.

„Program przeciwdziałania narkomanii w województwie podlaskim na lata 2014-2018” jest programem operacyjnym „Wojewódzkiej Strategii Polityki Społecznej na lata 2010-2018”, który poprzez cele nadrzędne i zadania wpisuje się w następujące obszary strategiczne: Obszary strategiczny II – Wypełnianie funkcji rodzin (rodziny z osobami zależnymi, bezpieczeństwo), Obszar strategiczny III – Profilaktyka oraz oferta leczenia w systemie ochrony zdrowia, Obszar strategiczny VI – Kapitał społeczny.

Dokumentami, które regulują zadania i obowiązki w zakresie przeciwdziałania narkomanii, a także współdziałają z przedmiotowym obszarem, są:

- Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2013, poz. 596 ze zm.)
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2012 r., poz. 124 ze zm.)
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2012 r. poz. 1356 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2010 r. Nr 234, poz. 1536 z późn. zm.)
- Krajowy Program Przeciwdziałania Narkomanii
- Narodowy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- Krajowy Program Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczenia AIDS
- Program Ochrony Zdrowia Psychicznego

Podczas konstruowania Programu dokonano analizy realizacji „Programu przeciwdziałania narkomanii w województwie podlaskim na lata 2009-2013”, danych dotyczących problemu narkotyków i narkomanii, ze szczególnym uwzględnieniem województwa podlaskiego, oraz wniosków zawartych w zaktualizowanej diagnozie przygotowanej na potrzeby „Wojewódzkiej Strategii Polityki Społecznej na lata 2010-2018”, opracowanej przez Obserwatorium Integracji Społecznej Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Białymstoku. Przeprowadzono również konsultacje z przedstawicielami podmiotów realizujących w województwie podlaskim zadania związane z problematyką narkomanii.

Opracowania i dokumenty wykorzystane w pracach nad Programem

1. Raport „Problematyka uzależnień wśród dzieci i młodzieży – skala zjawiska w województwie podlaskim” (Obserwatorium Integracji Społecznej),
2. Raport „Styl życia młodzieży Białegostoku” (Urząd Miasta w Białymstoku),
3. Roczne raporty na temat narkomanii w województwie podlaskim.

W pracach nad przygotowaniem Programu uczestniczyli przedstawiciele instytucji realizujących zadania z obszaru polityki społecznej, oświaty, ochrony zdrowia, Policji oraz trzeciego sektora, powołani Uchwałą Nr XXXVIII/431/10 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 22 marca 2010 r. w skład Zespołu ds. monitoringu Wojewódzkiej Strategii Polityki Społecznej na lata 2010-2018. W ramach prac nad Programem odbyły się następujące spotkania warsztatowe:

- **8 października 2013 r.** – podczas którego określono obszary strategiczne Programu, zaktualizowano cele i zadania na podstawie wniosków i rekomendacji wypracowanych po analizie materiałów diagnostycznych oraz danych zastanych.
- **12 grudnia 2013 r.** – w trakcie spotkania dokonano weryfikacji opracowanych celów i kierunków działań oraz sformułowano wskaźniki niezbędne w procesie monitorowania Programu.

W przedstawionym dokumencie określono obszary i cele strategiczne, a następnie cele operacyjne i działania, wokół których koncentrować się będą zadania podmiotów zaangażowanych w województwie podlaskim w realizację Programu. Warunkiem efektywności działań zawartych w Programie jest skoordynowana współpraca samorządów wszystkich szczebli, organizacji pozarządowych, środowisk naukowych oraz instytucji reprezentujących poszczególne obszary życia społecznego. Proces realizacji Programu powinien wpływać na wzrost aktywności środowisk lokalnych na rzecz rozwiązywania ważnych dla regionu problemów społecznych.

„Program przeciwdziałania narkomanii w województwie podlaskim na lata 2014-2018” dostosowuje współczesne wyzwania i założenia obszaru profilaktyki, leczenia i reintegracji do zdiagnozowanych potrzeb, możliwości i zasobów regionu podlaskiego. Jego odbiorcami są mieszkańcy województwa podlaskiego oraz podmioty realizujące, inspirujące i kreujące sferę polityki społecznej w województwie.

II. OBSZARY, CELE I DZIAŁANIA

Cele i działania przedstawione w Programie zostały skonstruowane w oparciu o wybrane obszary strategiczne „Wojewódzkiej Strategii Polityki Społecznej na lata 2010-2018”:

- Obszary strategiczny II – Wypełnianie funkcji rodzin (rodziny z osobami zależnymi, bezpieczeństwo),
- Obszar strategiczny III – Profilaktyka oraz oferta leczenia w systemie ochrony zdrowia,
- Obszar strategiczny VI – Kapitał społeczny.

Prace w obrębie powyższych obszarów, ukierunkowane na sformułowanie kolejnych celów – strategicznych i operacyjnych, a w następstwie poszczególnych działań, pozwoliły na zredagowanie nadrzędnego celu, będącego **Celem głównym** Programu.

**OGRANICZENIE UŻYWANIA SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH
ORAZ ZWIĄZANYCH Z TYM PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
I ZDROWOTNYCH W WOJEWÓDZTWIE PODLASKIM**

Określono trzy cele strategiczne Programu:

- I. Profilaktyka
- II. Leczenie, rehabilitacja, ograniczanie szkód zdrowotnych i reintegracja społeczna
- III. Badania i monitoring problemu narkotyków i narkomanii

Cel strategiczny I. Profilaktyka

Cel operacyjny I.1. Rozwój profilaktyki uniwersalnej, selektywnej, wskazującej

Działania:

- Wspieranie programów z zakresu profilaktyki uniwersalnej skierowanych do różnych grup docelowych, w szczególności do dzieci i młodzieży
- Wspieranie programów z zakresu profilaktyki selektywnej skierowanych do osób używających legalnych i nielegalnych substancji psychoaktywnych
- Wspieranie programów z obszaru redukcji szkód, w szczególności w zakresie działań profilaktycznych i promocji zdrowia
- Wspieranie przedsięwzięć z obszaru przeciwdziałania zachowaniom związanym z uzależnieniami behawioralnymi
- Wspieranie inicjatyw w zakresie pomocy psychologicznej i prawnej rodzinom, w których występuje problem narkomanii oraz problem przemocy

WSKAŹNIKI:

- liczba programów, przedsięwzięć

Cel operacyjny I.2. Podniesienie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat problemów związanych z używaniem substancji psychoaktywnych i możliwości zapobiegania zjawisku

Działania:

- Opracowanie i upowszechnianie materiałów informacyjno-edukacyjnych z zakresu promocji zdrowia i profilaktyki narkomanii
- Prowadzenie kampanii edukacyjnych
- Współpraca z mediami w zakresie upowszechniania wiedzy na temat narkomanii

WSKAŹNIKI:

- liczba działań informacyjno-edukacyjnych

Cel operacyjny I.3. Podnoszenie kwalifikacji zawodowych osób zaangażowanych w działalność profilaktyczną

Działania:

- Wspieranie szkoleń na temat konstruowania programów profilaktycznych, opartych na podstawach naukowych
- Wspieranie szkoleń rozwijających umiejętności zawodowe realizatorów programów profilaktycznych
- Wspieranie szkoleń, konferencji, porad różnym grupom zawodowym realizującym zadania z zakresu przeciwdziałania narkomanii
- Wspieranie superwizji osób realizujących działania profilaktyczne

WSKAŹNIKI:

- liczba szkoleń, konferencji, porad

Cel strategiczny II. Leczenie, rehabilitacja, ograniczanie szkód zdrowotnych i reintegracja społeczna

Cel operacyjny II.1. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób używających szkodliwie i uzależnionych od narkotyków

Działania:

- Wspieranie modernizacji bazy materialnej zakładów prowadzących leczenie i rehabilitację osób uzależnionych od narkotyków, lub używających narkotyków w sposób szkodliwy
- Poprawa dostępu do ambulatoryjnego leczenia uzależnień poprzez wspieranie powstawania nowych placówek
- Wspieranie programów pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej w placówkach leczenia uzależnień
- Upowszechnianie informacji na temat placówek i programów dla osób uzależnionych
- Wspieranie obozów i turnusów rehabilitacyjnych

- Inicjowanie i wspieranie programów profilaktyki HIV, HBV, HCV, STI, w tym wśród osób uzależnionych

WSKAŹNIKI:

- liczba osób objętych pomocą; liczba placówek

Cel operacyjny II.2. Wspieranie dostępności leczenia substytucyjnego dla osób uzależnionych od opiatów

Działania:

- Wspieranie szkoleń na temat leczenia substytucyjnego, adresowanych do przedstawicieli m.in. zakładów opieki zdrowotnej, organizacji pozarządowych, pomocy społecznej, policji, straży miejskiej
- Inicjowanie powstawania nowych programów leczenia substytucyjnego
- Wspieranie programów leczenia substytucyjnego

WSKAŹNIKI:

- liczba szkoleń
- liczba programów

Cel operacyjny II.3. Zmniejszenie marginalizacji społecznej wśród osób używających narkotyków oraz osób uzależnionych

Działania:

- Wspieranie hosteli i mieszkań readaptacyjnych dla osób używających narkotyków szkodliwie oraz osób uzależnionych
- Inicjowanie i wspieranie centrów integracji społecznej

WSKAŹNIKI:

- liczba placówek
- liczba programów

Cel operacyjny II.4. Wspieranie rozwoju zawodowego pracowników placówek prowadzących leczenie i rehabilitację osób uzależnionych od narkotyków oraz innych grup zawodowych mających styczność z osobami uzależnionymi od narkotyków

Działania:

- Wspieranie szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe osób prowadzących leczenie i rehabilitację osób uzależnionych od narkotyków oraz innych grup zawodowych mających styczność z osobami uzależnionymi od narkotyków
- Wspieranie superwizji pracy terapeutów uzależnień

WSKAŹNIKI:

- liczba szkoleń, superwizji

Cel strategiczny III. Badania i monitoring problemu narkotyków i narkomanii

Cel operacyjny III.1. Monitorowanie epidemiologiczne problemu narkotyków i narkomanii oraz postaw społecznych wobec problemu na szczeblu lokalnym i wojewódzkim

Działania:

- Zbieranie i analiza danych statystycznych dotyczących problemu narkotyków i narkomanii
- Zbieranie i analiza danych na poziomie wojewódzkim dotyczących nowo pojawiających się trendów używania środków zastępczych
- Oszacowanie liczby problemowych użytkowników narkotyków, w tym opiatów, na poziomie wojewódzkim
- Realizacja badań ankietowych w populacji generalnej oraz wśród młodzieży szkolnej, zgodnie z metodologią zalecaną przez Europejskie Centrum Informacji o Narkotykach i Narkomanii
- Zbieranie i analiza danych statystycznych na temat reakcji instytucjonalnej na problem narkotyków i narkomanii na poziomie lokalnym i wojewódzkim

WSKAŹNIKI:

- liczba badań, analiz

Cel operacyjny III.2. Rozwój i konsolidacja systemu informacji o narkotykach i narkomanii

Działania:

- Realizacja monitoringu problemów narkotyków i narkomanii na poziomie lokalnym i wojewódzkim
- Wspieranie szkoleń podnoszących kwalifikacje osób zaangażowanych w prowadzenie monitoringów na poziomie wojewódzkim i lokalnym

WSKAŹNIKI:

- liczba badań, analiz
- liczba szkoleń

REALIZATORZY PROGRAMU:

Samorząd województwa i jego jednostki organizacyjne, samorządy gminne i ich jednostki organizacyjne, sądy, Policja, Podlaskie Kuratorium Oświaty, Podlaski Oddział Wojewódzki NFZ, Podlaski Oddział Straży Granicznej, Izba Celną w Białymstoku, stacje sanitarno-epidemiologiczne, placówki, instytucje i inne podmioty kulturalno-oświatowe, zdrowotne i szkoleniowe, organizacje pozarządowe, instytucje i organizacje kościelne, związki wyznaniowe, media, wolontariusze, grupy samopomocowe.

III. MONITORING I WDRAŻANIE PROGRAMU

Za koordynację, monitoring i ewaluację „Programu przeciwdziałania narkomanii w województwie podlaskim na lata 2014 – 2018” odpowiedzialny jest Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Białymstoku.

1. Monitoring Programu

W celu dokonania oceny wdrażania Programu oraz wprowadzenia ewentualnych korekt, realizowany będzie monitoring wskaźników określonych w Rozdziale II. Przy doborze wskaźników kierowano się dostępnością danych niezbędnych w procesie monitorowania Programu. Przyjęto zasadę ograniczonej liczby wskaźników dla każdego z celów operacyjnych. Monitoring Programu pozwoli ocenić postępy z prowadzonych działań, zweryfikuje kierunek zmian, a także pozwoli na bieżącą modyfikację działań umożliwiając dostosowanie Programu do zmieniających się warunków. Celem monitoringu będzie uzyskanie informacji zwrotnej na temat stopnia realizacji Programu. Osiągnięciu powyższych celów służyć będzie wymiana informacji między instytucjami, organizacjami i podmiotami zaangażowanymi w realizację polityki społecznej w województwie podlaskim.

Harmonogram realizacji zadań objętych „Programem przeciwdziałania narkomanii w województwie podlaskim na lata 2014 – 2018” będzie opracowywany na każdy kolejny rok obowiązywania Programu, ze względu na sposób finansowania zadań realizowanych przez samorząd województwa, uzależniony od wysokości środków finansowych w każdym roku budżetowym.

2. Wdrażanie i upowszechnianie Programu

Wdrażanie Programu będzie miało charakter ciągły i otwarty. Dlatego nie narzuca się działań na poszczególne lata jego obowiązywania. Działania związane z informacją i upowszechnieniem Programu będą należały do kompetencji Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Białymstoku. Działania te będą podejmowane przy współpracy z podmiotami zaangażowanymi w realizację Programu.

3. Ewaluacja i efekty realizacji Programu

Celem ewaluacji Programu będzie określenie efektów wdrażania jego założeń. Oczekiwany efekt realizacji Programu stanowić będzie ograniczenie używania

substancji psychoaktywnych oraz związanych z tym problemów społecznych i zdrowotnych. Powyższy cel zostanie osiągnięty poprzez zapewnienie adekwatnego wsparcia zwiększającego efektywność udzielanej pomocy, na co bezpośredni wpływ będzie miał rozwój istniejących zasobów oraz inspirowanie do powstawania nowych rozwiązań. Powodzenie realizacji Programu uwarunkowane jest w dużej mierze interdyscyplinarnym podejściem do problemu oraz stopniem zaangażowania poszczególnych podmiotów.

4. Finansowanie programu

Podstawowymi źródłami finansowania Programu będą: budżet państwa, środki finansowe samorządu województwa i gminy, środki zewnętrzne, w tym fundusze strukturalne oraz środki pozyskiwane przez organizacje pozarządowe. Zakres i realizacja zadań ujętych w Programie będzie uzależniona od wielkości posiadanych środków finansowych przewidzianych w budżetach samorządów. Finansowanie zadań realizowanych przez Samorząd Województwa Podlaskiego objętych „Programem przeciwdziałania narkomanii w województwie podlaskim na lata 2014 – 2018” zależne będzie od wysokości środków finansowych w każdym roku budżetowym.